

HOVEDDEL I: HOVEDTREKK OG FORUTSETNINGER

1.1 Innledning og hovedtrekk

Rådmannen legger med dette frem sitt forslag til budsjett for 2013 og handlingsprogram med økonomiplan for 2013-2016.

Etter en krevende budsjettprosess er rådmannen tilfreds med det budsjettforslaget som fremmes. I forslaget har en søkt å ta i vare tre grunnleggende hensyn. For det første holdes det orden i økonomien. Budsjettforslaget er saldert og i balanse. For det andre bygges det offensivt videre på strategien for vekst og utvikling. Det holdes trykk på samfunnsutviklingsarbeidet med klart mål om å styrke inntektssiden på sikt. For det tredje sikres og videreutvikles de sentrale velferdstjenestene i god balanse med utviklingstiltakene.

Kommuneøkonomien er særlig presset av pensjonsutgifter, utslag av tidligere omlegging av inntektssystemet og de nye finansieringsordningene innen barnehagesektoren. I tillegg er det en rekke behov innen de ulike virksomhetsområdene som krever større bevilgninger over kommunens budsjett. Det er imidlertid ikke slik at Ringsaker kan etablere et landsgjennomsnittlig nivå på alle tjenester når inntektene kun er på 95 prosent av landssnittet.

Budsjettet er saldert gjennom en lang rekke tiltak. Det er foretatt enkeltkutt og tilpasninger innen alle virksomhetsområder, og det er lagt opp til inndekning ved å øke inntektene innen ulike ordninger. Flere av tiltakene er ledd i et nødvendig arbeid for omstilling og effektivisering.

Rådmannen vil igjen understreke viktigheten av å øke inntektene i årene fremover. En positiv befolkningsutvikling har avgjørende innvirkning på inntektsgrunnlaget. Det er avgjørende at en over tid står fast ved og bygger videre på strategien om vekst og utvikling i et målrettet og systematisk arbeid. Ringsaker må posisjonere seg og være klar når utbygging av firefelts E6 og tospors jernbane gjør regionen mer attraktiv for bosetting og næringsetablering. "Den store infrastrukturen" gir muligheter for vekst i Innlandet, og disse må gripes nå. Derfor satses det videre på tomtetilrettelegging, byutvikling, næringsutvikling, oppvekst og kultur. Også satsingen på videre utbygging i fjellet og på det Mjøsne som attraksjon videreføres.

Oppvekst er viktig for bosetting, og det legges betydelige ressurser i utbygging og rehabilitering av flere skoler den kommende økonomiperioden. Det skal bygges skoler på Brøttum, i Moelv og i Brumunddal (Mørkved skole), og utbygging på Stavsberg forberedes. Satsingen på å øke læringsutbyttet skal både videreføres og utvikles, og kommunen er klar på at systematisk arbeid over tid vil gi resultater.

Ringsaker kommune skal levere gode velferdstjenester. Helse- og omsorgstjenestene er helt sentrale. Omsorgsdistriktene er gitt et bedre utgangspunkt ved at underskudd fra 2011 er slettet. Barnevernet er også gitt en styrking. Det investeres i rusboliger og nytt avlastningssenter, og i tråd med samhandlingsreformen vil Ringsaker kommunalmedisinske senter åpne 29.4.2013. Driften er fullfinansiert slik budsjettforslaget nå fremlegges.

Rådmannens budsjettforslag vil innen en rekke områder oppfattes stramt, men det innebærer etter rådmannens vurdering ingen kritiske eller omfattende kutt i de grunnleggende velferdstjenestene. Det er heller ingen omfattende økninger i de kommunale avgiftene, og en har klart å holde veksten i eiendomsskatten lavere enn hva det lenge kunne ligge an til.

Budsjettet legger til rette for en videre vekst i Ringsaker!

1.1.2 Strategi og prioritering

Kommunens visjon

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt av kommunestyret 27.9.2006, og Ringsaker kommunes visjon er der formulert til å være:

Ringsaker – vekst og utvikling!

Kommuneplanen angir retningen i arbeidet for å realisere visjonen ved at Ringsaker kommune skal:

- tilrettelegge for et mangfold av attraktive boområder i hele Ringsaker
- være næringslivets favorittkommune
- tilby et godt utbygget service- og tjenestetilbud
- sikre gode oppvekstmiljø
- sikre et bredt og mangfoldig kulturtilbud
- bygge opp kunnskap, kompetanse og utdanningstilbud
- sikre bærekraftig utnyttning av ressursene
- synliggjøre og utnytte det mangfold av muligheter som finnes i kommunen
- spille på lag med innbyggerne, private og offentlige aktører

Strategi og profil

Kommunens mer konkretiserte strategi er utledet med grunnlag i kommuneplanens føringer og utviklet gjennom de årlige budsjettprosessene. Strategien i arbeidet for videre vekst og utvikling i Ringsaker er stikkordsmessig beskrevet ved følgende oppsett:

”Kommunen med mangfoldet og de gode bostedene!”

- Brumunddal og Moelv som attraktive steder – byutvikling.
- God tilgang på attraktive boligtomter og mangfold i tilbudet.
- Bidrag til levende bygder.
- Fokus på Mjøsa og fjellområdene.

”Den næringsvennlige kommunen!”

- Fokus på næringsutvikling – vise handlekraft og initiativ i samarbeid med næringslivet.
- Infrastruktur og beliggenhet gir muligheter.
- Tilrettelegging av næringsarealer.
- Kompetanse, innovasjon og samarbeid.

”Oppvekstkommunen!”

- Barnehageplass til alle.
- Økt læringsutbytte i skolen, basisfagene i sentrum.
- Utbygging og rehabilitering av skolebygg.
- Satse på kultur – gode opplevelser, livskvalitet og oppmerksomhet.

”Kommunen med det gode tjenestetilbudet!”

- En effektiv og målrettet pleie- og omsorgstjeneste.
- Ansatte som yter kommunale tjenester med høy faglig kvalitet.

”Kommunen med orden i sakene!”

- Økonomien skal være i orden.
- Korrekt saksbehandling er en selvfølge.
- Kommunen som attraktiv arbeidsgiver.
- Godt vedlikeholdte og velstelte kommunale bygg og anlegg.
- Fremstå positivt og offensivt.

Det helt vesentlige for Ringsaker kommune er befolkningsvekst! Et livskraftig, attraktivt lokalsamfunn utvikler sine kvaliteter til beste for innbyggerne og ekspanderer! For å bevare kommunens andel av kommunesektorens frie inntekter må en holde tritt med befolkningsveksten i landet. Markant positiv utvikling i innbyggertallet over tid er den fremste indikasjon på hvorvidt kommunen lykkes i sin streben etter vekst og utvikling.

Den landsgjennomsnittlige veksten i folketallet har de senere år økt. Målformuleringer om at en må følge denne veksttakten er nødvendig, men alene ikke tilstrekkelig. Et mål skal være noe en virkelig må strekke seg etter uten at det blir urealistisk, men det må også konkretiseres og tallfestes.

Kommunen har ved utgangen av andre kvartal 2012 til sammen 33.331 innbyggere. Neste tallfestede arbeidsmål er satt til 35.000. Ringsaker kommunes svært ambisiøse og optimistiske mål er å nå dette nivået innen 1.1.2018. Det betinger en gjennomsnittlig årlig vekst på over 300 innbyggere. Hvis en skulle oppnå en gjennomsnittlig årlig vekst på 200 innbyggere, som også må sies å være ambisiøst, så vil en nå 35.000 i 2021. Ringsaker kommune skal satse offensivt og målrette innsatsen med dette neste nivået for øye!

Rådmannen vil innledningsvis beskrive profilen på det økonomiske opplegget, hvor målet er å legge til rette for ønsket vekst. Det tas utgangspunkt i hovedkarakteristikkene i kommunens strategi. Disse karakteristikkene med tilhørende konkretisering beskriver hvordan det skal satses for å få til vekst og utvikling og nå det operasjonaliserte målet:

Ringsaker – 35.000!

Nærmere om "Kommunen med mangfoldet og de gode bostedene!"

Ringsaker kommune skal ta aktivt grep i boligpolitikken. Det er utarbeidet et ambisiøst program for tomte- og boligtilrettelegging. Satsingen omfatter også en omfattende utbygging av teknisk infrastruktur; veg, vann og avløp. I økonomiplanen prioriteres det å tilrettelegge for tilgjengelige og attraktive byggefelt i områdene Nes, Brumunddal, Stavsberg, Moelv og Brøttum hvor etterspørselen forventes å være størst. Tilgjengelige og attraktive tomter er basis for vekst og utvikling. Kommunen skal tiltrekke seg folk i alle aldersgrupper til attraktive tettsteder og levende bygder og bygdesentre.

Kommunens andre hovedgrep for å fremme vekst er nettopp å videreutvikle byene. Brumunddal og Moelv er i ferd med å utvikle et noe mer bymessig preg som trengs for å fremstå tilstrekkelig attraktive. Byene og tettstedene må fremstå som attraktive, tiltalende og funksjonelle. Servicetilbudene må videreutvikles og appellere. Det initieres samarbeid med handelsstand, gårdeierforeninger, bedrifter, grunneiere m.fl. samtidig som kommunale tiltak gjennomføres. De kommunale tiltakene søkes innrettet slik at de skal stimulere til videre utvikling på privat side. Rådmannen er av den klare oppfatning at det er mye bra på gang; næringslivet utvikler seg, og en opplever spennende nyetableringer.

Kommunen byr på kvaliteter av ulik art; dette spenner fra de Mjøsnearealene og til fjellet. Kommunen har med sin spredtbygde karakter utfordringer som må håndteres gjennom rullering av kommuneplanen. Også ute på bygdene er det mye positivt på gang. I regi av så vel tradisjonsrike som nyetablerte virksomheter utvikles det med kulturlandskapet som bakteppe en rekke attraktive tilbud, som opplever betydelig interesse og etterspørsel.

Landbruket er viktig, både som næring og premiss for utvikling av kulturlandskapene. Arbeid med miljøvern er en prioritert del av kommunens plan- og utviklingsarbeid og synliggjøres i en rekke tiltak.

Arbeidet med å øke tilgjengeligheten til Mjøsa og tilrettelegging av strandsonen prioriteres høyt. Her er det ressurser som har et betydelig potensial for å bidra til vekst. I dag er store deler av stranda ved

Brumunddal i privat eie og uten opparbeidelse. Dette området bør etter rådmannens mening utvikles som en attraksjon og brukes aktivt i arbeidet for vekst og utvikling. Kommunen bidrar også på ulikt vis i andre konkrete prosjekter ved Mjøsa fra sør til nord.

I denne sammenhengen nevnes også vann- og avløpsplan for Sjusjøen og kommunedelplan for fjellområdene. Kommunen vil bidra med betydelige beløp for å øke kapasiteten for vann og avløp i Ringsakerfjellet. Utviklingen i hytteområdene og aktiviteten i fjellet må i fremtiden utløse vekst.

Nærmere om "Den næringsvennlige kommunen!"

Næringslivet skal oppleve Ringsaker som en attraktiv samarbeidspartner. Det er viktig at Ringsaker kommune er offensiv i næringsarbeidet og fremstår som handlekraftig og resultatorientert. Næringslivet skal oppleve å ha gode rammebetingelser i kommunen.

Grunnlaget for befolkningsvekst understøttes gjennom positiv næringsutvikling. Derfor vektlegges aktiviteter og tiltak overfor næringslivet og enkeltbedrifter, blant annet ved å:

- Tilrettelegge for god kontakt mellom næringslivet og kommunen
- Etablere et godt samarbeid i regionen i næringslivssaker av felles interesse og betydning
- Arbeide for flere kunnskapsintensive arbeidsplasser i Ringsaker
- Stimulere til etablering av virksomheter innen nye næringer
- Bidra til god tilgang på næringsarealer

Det må satses på grunnerverv og opparbeidelse av nye kommunale næringsområder.

Nærmere om "Oppvekstkommunen!"

Oppvekstkommunen Ringsaker viser seg særlig i satsingene innen skole, barnehage og kulturområdet. Gjennom en rekke tiltak skal Ringsaker fremstå som oppvekstkommunen! Det skal være attraktivt å etablere seg i Ringsaker samtidig som det skal være slik at de som allerede er her, ønsker å bli værende.

Ringsaker skal til enhver tid ha full barnehagedekning. Barnehagene arbeider kontinuerlig med utvikling av kvaliteten. Sentrale tiltak er bl.a. å øke kompetansen blant barnehageansatte, styrke læringsmiljøet i barnehagene og sikre overgangen og sammenhengen mellom barnehage og skole. Gjennom økt fokus på tidlig innsats er det blant annet utviklet felles kommunale målsettinger innen fagområdene engelsk og antall, rom og form.

I grunnskolen skal det arbeides ut fra et krystallklart mål om økt læringsutbytte. Rådmannen driver et omfattende arbeid med formål å bedre resultatene. Hovedprioriteringen er å bedre resultatene innen norsk, matematikk og engelsk samtidig som sosiale ferdigheter fokuseres. Elevenes ferdigheter i lesing, skriving og matematikk er avgjørende for å lykkes også i de øvrige fagene.

I perioden intensiveres arbeidet med den vedtatte rehabiliterings- og utbyggingsplanen for skolene, med utbygging av både Brøttum skole, ny barneskole i Moelv og Mørkved skole. I tillegg forberedes byggingen av Stavsberg skole. For å få gode løsninger må det legges til grunn gjennomarbeidede rom- og funksjonsprogram, konkrete løsningsskisser og situasjonsplaner.

Kultur er det neste hovedgrepet som skal bidra til vekst og utvikling. Ringsaker kommune skal være både aktør og tilrettelegger av kulturarrangement og opplevelser. Kultursatsingen gir et sterkere folkelig engasjement og et positivt omdømme for Ringsaker kommune. En rekke tiltak er innarbeidet i det økonomiske opplegget som nå fremmes. Framover vil en arbeide for å utvikle dette videre.

Nærmere om "Kommunen med det gode tjenestetilbudet!"

Utfordringen de siste årene innenfor pleie- og omsorgssektoren har vært at etterspørselen etter tjenester har vokst. Rådmannen vurderer at utfordringen må løses både gjennom effektivisering, utvikling av nye tjenestetilbud og ved påvirkning av etterspørselen.

Behovet for utvikling av nye tjenestetilbud og påvirkning av etterspørsel, blir ivare tatt gjennom den vedtatte overordnede strategien for helse-, pleie- og omsorgstjenestene. Målet er å sikre at kommunen også i framtida skal tilby effektive og målrettede tjenester til brukerne, samtidig som en sikrer god styring med ressursbruken. Strategien har et konkret tidsperspektiv fram til 2022, men skal også se hen til de neste tiårene.

Påvirkning av etterspørselen etter pleie- og omsorgstjenester er sentralt i samhandlingsreformen. Dette er integrert i strategiarbeidet. Tiltak som bedrer forebygging, samhandling og brukernes egenmestring, vil stå sentralt. Etableringen av et kommunalmedisinsk senter blir en milepæl i dette arbeidet.

Nærmere om "Kommunen med orden i sakene!"

Ringsaker kommune har et mangfoldig og godt utbygget tjenestetilbud. Tjenestetilbudet er helt sentralt for å oppnå vekst og utvikling. Brukere og samarbeidsparter skal oppleve kommunens saksbehandling som god, rask og korrekt.

Kommunen må være effektiv for å ha legitimitet i samfunnet. Et viktig stikkord er samfunnsansvarlig drift. Dette innebærer god ledelse, effektiv drift, god økonomistyring og en god arbeidsgiverpolitikk. Kommunen må være omstillingsdyktig og i stand til å møte endrede behov. Fornyelse trengs for å møte utfordringene som ligger i å gi innbyggerne tidsriktige og kvalitativt gode tjenester, og for å ivareta de ansatte og de krav som stilles i dagens arbeidsmarked.

Kommunens omdømme vil alltid være et fokusområde. Omdømmet har sammenheng med hvordan kommunen lykkes i arbeidet både med samfunnsutviklingen og produksjonen av velferdstjenester samtidig som det er avgjørende hvordan dette håndteres kommunikasjonsmessig så vel internt som eksternt. Etter rådmannens vurdering er tiden inne for å ta nye grep i dette arbeidet. Markedsføring og profilering blir en prioritert oppgave i det videre arbeidet for vekst og utvikling.

1.1.2 Om dokumentene

Budsjettdokumentene presenteres etter inndelingen i virksomhetsområder og resultatenheter i henhold til organiseringen av kommunens administrative og tjenesteproduserende virksomhet.

Dokumentets tekstdel (blå bok) er inndelt i seks hoveddeler med vedlegg. Hoveddel I er en kortfattet presentasjon av sentrale forutsetninger/rammebetingelser, kommunens plansystem og budsjettprosess og utvalgte KOSTRA nøkkeltall. Hoveddel II fremviser den økonomiske helheten i budsjettforslaget. Forslaget kommenteres på overordnet nivå. Foreslåtte endringer i forhold til 2012 presenteres særskilt i egne tabeller for henholdsvis nye drifts- og investeringstiltak. Hoveddel III omhandler bolig- og tomtetilrettelegging. Hoveddel IV omtaler forslaget for hvert enkelt virksomhetsområde. I hoveddel V kommenteres endringer i økonomireglementet og gebyrregulativet. I hoveddel VI har rådmannen tatt inn sitt forslag til vedtak om budsjettet.

Dokumentets talldel (rosa bok) presenterer forslaget til drifts- og investeringsbudsjett fordelt etter virksomhetsområde på hovedartsgruppe i samsvar med det spesifikasjonsnivået som det er lagt opp til i økonomireglementet. Investeringsbudsjett er i tillegg spesifisert pr prosjekt. I dokumentet inngår også andre spesifikasjoner og hovedoversikter til årsbudsjettet samt forslag til økonomireglement og gebyrregulativ. Videre er oversikter knyttet til økonomiplanen tatt inn i rosa bok.

På kommunens internettsider (www.ringsaker.kommune.no) vil det være tilgjengelig mer detaljerte talloppstillinger (gul bok). Disse detaljoppstillingene er kun tilgjengelig på internett. Hele budsjettforslaget er også tilgjengelig her.

1.1.3 Nærmere om budsjettforslagets bakgrunn og forutsetninger

Den forventede veksten i kommunens samlede inntekter gir i liten grad rom for å dekke nye drifts- og investeringsbehov. Inntektsveksten har i stor grad blitt disponert til videreføring av eksisterende drift. I tillegg har det vært nødvendig å foreslå både generelle utgiftskutt i virksomhetenes budsjettammer, spesifiserte innsparingstiltak og en økning av eiendomsskatten for å få budsjett 2013 i balansen. Det er søkt å unngå kutt i sentrale velferdstjenester, men en må hele tiden vurdere både innretning og nivået på tjenestene som gis uten at dette skal gå utover tjenestekvaliteten. Dette er en vanskelig balansegang, men rådmannen mener at hensynet til brukerne og de ansatte er ivaretatt på en god måte gjennom forslaget til budsjett 2013 og økonomiplan 2013-2016.

På kommunestyrets rammekonferanse 5.-6. juni 2012 og senere ved behandling av rammesaken i formannskapet, jf. f.sak 146/2012, ble det laget en skisse til inndekning. Denne innebar bl.a. en økning av inntekter fra eiendomsskatten med hhv. 15,5 mill. kroner før prisfremskrivning og 12,5 mill. kroner etter prisfremskrivning. I forhold til skissen er det arbeidet med tiltak for å redusere behovet for økning av eiendomsskatten og det nye nivået for økt proveny for eiendomsskatten er satt til 9,5 mill. kroner inkl. en prisfremskrivning på 3 mill. kroner. Videre er et lagt opp til en vesentlig svakere prosentvis økning av de kommunale eiendomsavgiftene neste år enn hva tilfellet har vært de seneste årene. Økningen i det samlede avgiftstrykket vil derfor bli begrenset.

Selv om det er nødvendig å gjennomføre utgiftskutt og omstillings- og effektiviseringstiltak, er det samtidig helt nødvendig å stå fast ved strategien for vekst og utvikling på tiltak som gir befolkningsvekst og som vil sikre et høyere nivå på kommunens frie inntekter. Dette er den viktigste forutsetningen for videre utbyggingen av kommunens velferdstjenester. Kommunen må nærme seg landsgjennomsnittlig befolkningsvekst dersom en skal få sin andel av inntektsveksten i kommunesektoren.

Det er tre forhold som rådmannen innledningsvis ønsker å kommentere i forhold til den stramme budsjettsituasjonen i Ringsaker. Dette er økningen i pensjonsutgifter, rammefinansiering av barnehagene og omleggingen av inntektssystemet i 2011.

Økte pensjonsutgifter

De siste årene har norsk økonomi vært preget av høy lønnsvekst og lavt rentenivå. Dette har bidratt til en vekst i kommunesektorens betalte pensjonspremier og regnskapsførte pensjonskostnader, så også for Ringsaker. I tillegg vil en i 2012 oppleve en særskilt vekst i pensjonspremiene som skal betales inn til pensjonsordningene som følge av at Finanstilsynet av soliditetsmessige hensyn har satt ned den garanterte avkastningen for ny pensjonsopptjening til maksimalt 2,5 pst. Den særskilte veksten i pensjonspremiene for 2012 bidrar til en vekst i de samlede pensjonsutgiftene for 2013. Veksten i pensjonsutgiftene de senere årene har blitt en betydelig økonomisk utfordring for Ringsaker og er en av årsakene til det forholdsvis stramme budsjettopplegget på driftssiden for 2013 og de øvrige årene i økonomiplanen.

Rammefinansiering av barnehagesektoren

Fra å være en sektor i hovedsak finansiert av øremerkede statstilskudd og foreldrebetaling, har barnehagesektoren blitt en betydelig økonomisk virksomhet. I 2009 ble det innført lovfestet rett til barnehageplass. Fra 2011 ble de øremerkede statstilskuddene til barnehagedrift innlemmet i rammetilskuddet til kommunen. Innlemmingen av tilskuddene innebærer at barnehagene må finansieres innenfor de totale økonomiske rammer til kommunen. Samtidig ble det ved forskrift bestemt en omlegging av finansieringsordningen for ikke-kommunale barnehager. Med en om lag 50/50 fordeling mellom kommunale og ikke-kommunale barnehageplasser og en tilskuddsandel som

nærmer seg 100 % av utgiftene ved en kommunal barnehageplass, innebærer finansieringsordningen at for hver krone som de kommunale barnehagebudsjettene øker med, øker tilskuddet til de ikke-kommunale barnehagene med om lag samme beløp. I budsjett 2012 og økonomiplan 2012-2015 ble barnehagebudsjettet styrket med til sammen 14 mill. kroner til dekning av økte utgifter ved omlegging av finansieringsordningen for ikke-kommunale barnehager. I forhold til ovennevnte forhold er det behov for å øke budsjettet tilskudd til ikke-kommunale barnehager årlig med minst 9 mill. kroner i 2013 og 11 mill. kroner fra 2014.

Omlegging av inntektssystemet

Rådmannen vil minne om endringene i inntektssystemet for kommunene i 2011 som innebar en omfattende omfordeling av inntekter mellom kommunene. Ved en omlegging av kostnadsnøkkelen i inntektssystemet ble utgiftsbehovet i Ringsaker beregnet til å være lavere enn landsgjennomsnittet, mens kommunen før endringene hadde et beregnet utgiftsbehov som var over landsgjennomsnittet. I 2013 trekkes kommunen 22,1 mill. kroner gjennom utgiftsutjevningen.

Korrigerer for vedtak, lønnsoppgjør m.m.

Budsjettforslaget er på vanlig måte korrigert for helårsvirkning av tiltak som er satt i gang i løpet av 2012 og tiltak som er vedtatt iverksatt i 2012. I tillegg er det innarbeidet helårsvirkninger av lønnsoppgjør og endrede pensjonsvilkår. Budsjettforslaget er oppdatert i forhold til øvrige endringer i kommunens rammevilkår.

Inndekningsbehov

Formannskapet vedtok i møte 20.6.2012 ved f.sak 146/2012 veiledende rammer for virksomhetsområdene med et foreløpig samlet inndekningsbehov som vist i tabellen 1.1.3.1.

Tabell 1.1.3.1 Inndekningsbehov 2013-2016 (kr 1.000)

Inndekningsbehov	2013	2014	2015	2016
2013	35 000	35 000	35 000	35 000
2014		11 250	11 250	11 250
2015			5 950	5 950
2016				5 750
Sum	35 000	46 250	52 200	57 950

Rådmannen la i rammesaken frem en skisse til inndekning av 35 mill. kroner i 2013, jf. tabell 1.1.3.2.

Tabell 1.1.3.2 Skisse til inndekning 2013-2016 (kr 1.000)

	2013	2014	2015	2016
Inndekningsbehov	35 000	46 250	52 200	57 950
Inndekningstiltak:				
Generelt prosentvis kutt	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Spesifiserte innsparingstiltak	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500
Avventes til statsbudsjettet	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Økt eiendomsskatt ¹⁾	-12 500	-12 500	-12 500	-12 500
Manglende inndekning		-11 250	-17 200	-22 950
Sum inndekningstiltak	-35 000	-46 250	-52 200	-57 950

¹⁾ Beløpet er etter prisfremskrivning av eiendomsskatten med om lag 3 mill. kroner som forutsatt i rammesaken.

Ved behandlingen av rammesaken vedtok formannskapet bl.a. følgende:

3. Rådmannen pålegges å korrigere rammene for endrede forutsetninger (lønns- og prisutvikling, pensjon, frie inntekter, statsbudsjett mv) og inndekningstiltak samt fremlegge et forslag til budsjett 2013 og økonomiplan 2013-2016 som er i balanse.
4. Rådmannen utarbeider budsjett 2013 og økonomiplan 2013-2016 etter de prinsippene som er beskrevet i saksfremlegget.
5. Rådmannen legger også fram et forslag uten merøkning av eiendomsskatten fra 2013.

Endrede budsjettforutsetninger

Siden rammesaken ble behandlet i juni 2012 har det skjedd flere endringer i budsjettforutsetningene som både har påvirket utgifts- og inntektssiden i budsjett 2013 og økonomiplan 2013-2016. En av de store endringene har sammenheng med årets lønnsoppgjør, som med et stort overheng inn i 2013 reduserer behovet for avsetninger til lønnsoppgjør og pensjon neste år. Videre innebærer et kraftig fall i 3-årig statsobligasjonsrente lavere kalkulatoriske kostnader innenfor VAR-regnskapet, men også lavere kalkulatoriske inntekter i driftsregnskapet. Det kommunalmedisinske senteret var i vedtatt budsjett 2012 forutsatt delfinansiert av samhandlingsmidler med om lag 7 mill. kroner, dvs. ved innsparing knyttet til betalingsansvar for utskrivningsklare pasienter og medfinansieringsansvar for spesialisthelsetjenesten. Selv om det ligger an til en innsparing ved betalingsansvaret for utskrivningsklare pasienter, viser det seg at medfinansieringsansvaret blir vesentlig høyere enn kommunen har fått midler til å dekke. Det er derfor nødvendig og delfinansiere kommunalmedisinsk senter innenfor det totale driftsbudsjettet.

Budsjett 2013 og økonomiplan 2013-2016 er korrigert for bl.a. ovennevnte endringer i forutsetningene. I tillegg er det innarbeidet en rekke andre endringer som medfører økte driftsutgifter.

Inndekningstiltak

Rådmannen vil i det videre gi en summarisk oversikt over de enkelte tiltak som er innarbeidet i budsjettforslaget knyttet til de enkelte elementer i skissen til inndekning, jf. tabell 1.1.3.2.

Generelt prosentvis kutt

Ved fordelingen av det generelle prosentvise kuttet på om lag 5 mill. kroner er det beregnet et rammekutt tilsvarende 0,4 % av virksomhetsområdenes netto ramme i opprinnelig budsjett 2012.

I hoveddel IV er det i kommentarene til de enkelte virksomhetsområder beskrevet hvilke tiltak som vil gjennomføres for å dekke kuttet i budsjetttrammen. Tiltakene varierer i karakter; effektiviseringstiltak, omstillinger, aktivitetsreduksjoner, reduksjon av driftsposter og inntektsøkninger.

Spesifiserte innsparingstiltak

I skissen til inndekning er det forutsatt at om lag 7,5 mill. kroner skal tas ved spesifiserte innsparingstiltak. Noen av tiltakene er et resultat av egne utredninger som er gjennomført i tett samarbeid med de ansattes organisasjoner. Dette gjelder tiltak innenfor demensenheten, AO-senteret og tjenesten brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Under er det listet opp innsparingstiltak og øvrige utgiftsreduksjoner og inntektsøkninger. Samtidig er det i opplistingen tatt med utgiftsøkninger og inntektsreduksjoner som følge av endrede budsjettforutsetninger siden rammesaken. Alle tiltakene er nærmere beskrevet i hoveddel IV i kommentarene til de enkelte virksomhetsområder.

Tabell 1.1.3.3 Spesifiserte innsparingstiltak (kr 1.000)

	2013	2014	2015	2016
Inndekningsbehov – spesifiserte innsparingstiltak:	7 500	7 500	7 500	7 500
Økte utgifter /reduserte inntekter siden rammesaken:				
Finansiering kommunalmedisinsk senter	7 500	7 500	7 500	7 500
Økt budsjetttramme vedlikehold kommunale bygg	1 000	1 000	1 000	1 000
Økt budsjetttramme plasseringstiltak i barnevernet	500	500	500	500
1 årsverk førskolelærer Lismarka barnehage	450	450	450	450
Økte utgifter forsikring, energi, tilskudd m.m.	1 005	1 005	1 005	1 005
Redusert kalk. inntekter pga. fall i 3-årig statsobligasjonsrente	3 690	3 690	3 690	3 690
Økte netto finansutgifter pga. lavere renteinnt./økte låneopptak	3 726	3 726	3 726	3 726
Reduserte kompensasjonstilskudd Husbanken	228	228	228	228
Nytt inndekningsbehov:	25 599	25 599	25 599	25 599
Spesifiserte innsparingstiltak:				

Kontrollutvalg – red. forvaltningsrevisjon	-100	-100	-100	-100
Ungdommens kommunestyre – redusert bevilgning	-50	-50	-50	-50
Fjerning av søskenmoderasjon i SFO	-140	-280	-280	-280
Overføring forsterket skjermet enhet demente til Nes	-850	-1 700	-1 700	-1 700
Egenandel transport av brukere til/fra AO-senter	-250	-500	-500	-500
Reduksjon planleggingstid/øvrig drift AO-senter	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Organisering av BPA i kommunal regi	-750	-1 500	-1 500	-1 500
Nedlegging av bibliotekfilialen på Tingnes	-100	-200	-200	-200
Feiing/tilsyn som selvkostområde – økte gebyrer	-200	-200	-200	-200
Byggesak som selvkostområde – økte gebyrer	-170	-170	-170	-170
Oppmåling som selvkostområde – økte gebyrer	-400	-400	-400	-400
Red. netto lønnsutgifter pga. stort overheng til 2013	-8 746	-8 746	-8 746	-8 746
Red. netto pensjonsutgifter pga. ny prognose fra KLP	-3 369	-3 369	-3 369	-3 369
Økt anslag integreringstilsk. pga. nye satser bosatte flyktninger	-480	0	0	0
Red. avdrag på lån pga. forlenget avdragstid	-9 494	-7 384	-7 384	-7 384
Sum innsparingstiltak	-25 599	-25 599	-25 599	-25 599

Avventes til statsbudsjettet

I skissen til inndekning skulle 10 mill. kroner avventes til offentliggjøringen av statsbudsjett 2013. Som tabell 1.1.3.4 viser er anslaget for frie inntekter (skatt og rammetilskudd) i 2013 for Ringsaker 10,359 mill. kroner høyere enn lagt til grunn i rammesaken. Veksten i frie har bl.a. sammenheng med innlemming av øremerkede tilskudd til kommunalt rusarbeid og endringer knyttet skole og barnehage, jf. kapittel 1.2, slik at den reelle veksten i frie inntekter siden rammesaken er 7,149 mill. kroner. Det er derfor nødvendig å finne tiltak for om lag 2,851 mill. kroner for å dekke opp for resterende andel av 10 mill. kroner.

Tabell 1.1.3.4 Avventes til statsbudsjett 2013 (kr 1.000)

	2013	2014	2015	2016
Inndekningsbehov – avventes til statsbudsjett 2013:	10 000	10 000	10 000	10 000
Forutsatt dekket av økning i frie inntekter:				
Innlemming øremerket tilskudd kommunalt rusarbeid	1 365	1 365	1 365	1 365
Nominell videreføring av foreldrebetaling i barnehage	800	800	800	800
Fjerning kontantstøtte 2-åringer – endret barnesammensetning	200	200	200	200
1 time frivillig tilbud om kulturskole i skole eller SFO	486	486	486	486
Nytt inndekningsbehov:	12 851	12 851	12 851	12 851
Økte frie inntekter og andre statstilskudd/refusjoner:				
Økning frie inntekter siden rammesaken	-10 359	-10 359	-10 359	-10 359
Økt anslag investeringsmoms – 1/5 del i driftsbudsjettet	-1 000	0	0	0
Reduserte renter og avdrag pga. økt anslag investeringsmoms	-662	-662	-662	-662
Økt anslag integreringstilsk. pga. nye satser bosatte flyktninger	-830	-1 345	-1 312	-1 362
Red. avdrag på lån pga. forlenget avdragstid	0	-485	-518	-468
Sum inndekningstiltak:	-12 851	-12 851	-12 851	-12 851

Økt eiendomsskatt

Ved kommunestyrets behandling av budsjett 2012 og økonomiplan 2012-2015 ble det vedtatt en årlig prisjustering av eiendomsskatten. I rammesaken lå denne forutsetningen til grunn med en prisfremskrivning på om lag 3 mill. kroner. I skissen til inndekning var det anslått at eiendomsskatten måtte ha et proveny på om lag 12,5 mill. kroner utover prisfremskrivningen for å få et budsjett i balanse i 2013. Rådmannen foreslår at den opprinnelige skisserte økningen i inntekter fra eiendomsskatten utover prisfremskrivningen reduseres med 6 mill. kroner, ved at avdragstida forlenges på 3 lån. Behovet for økning av eiendomsskatten er etter dette 6,5 mill. kroner i tillegg til 3 mill. kroner knyttet til prisfremskrivning, totalt 9,5 mill. kroner.

Tabell 1.1.3.5 Økt eiendomsskatt (kr 1.000)

	2013	2014	2015	2016
Inndeckningsbehov – økt eiendomsskatt¹⁾:	12 500	12 500	12 500	12 500
Inndekningstiltak:				
Red. avdrag på lån pga. forlenget avdragstid	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Økt eiendomsskatt	-6 500	-6 500	-6 500	-6 500
Sum inndekningstiltak:	-12 500	-12 500	-12 500	-12 500

¹⁾ Beløpet er etter prisfremskrivning av eiendomsskatten med om lag 3 mill. kroner som forutsatt i rammesaken.

Ny skisse til inndekning

På bakgrunn av tiltakene på utgifts- og inntektssiden som er listet opp i tabellene ovenfor, foreslår rådmannen en ny skisse til inndekning som vist i tabell 1.1.3.6.

Tabell 1.1.3.6 Ny skisse til inndekning 2013-2016 (kr 1.000)

	2013	2014	2015	2016
Inndeckningsbehov i rammesaken	35 000	46 250	52 200	57 950
Økte utgifter/reduerte inntekter siden rammesaken	18 099	18 099	18 099	18 099
Innlemminger/korreksjoner ifm. statsbudsjett 2013	2 851	2 851	2 851	2 851
Nytt inndeckningsbehov	55 950	67 200	73 150	78 900
Inndekningstiltak				
Generelt prosentvis kutt	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Spesifiserte innsparingstiltak	-25 599	-25 599	-25 599	-25 599
Økte frie inntekter, statstilskudd og refusjoner	-12 851	-12 851	-12 851	-12 851
Økt avdragstid kommunale lån	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Økt eiendomsskatt ¹⁾	-6 500	-6 500	-6 500	-6 500
Endrede utgifter/inntekter utover i økonomiplanperioden		-5 100	-7 850	-3 950
Udekket - bruk av disposisjonsfond		-6 150	-9 350	-19 000
Sum inndekningstiltak	-55 950	-67 200	-73 150	-78 900

¹⁾ Beløpet er etter prisfremskrivning av eiendomsskatten med om lag 3 mill. kroner som forutsatt i rammesaken.

Alternative innsparingstiltak uten økning eiendomsskatt

Som det fremgår av formannskapetets vedtak pkt. 5 i rammesaken, jf. f.sak 146/2012, er rådmannen bedt om å legge frem et forslag uten merøkning av eiendomsskatten fra 2013.

På bakgrunn av formannskapetets vedtak har rådmannen vurdert en rekke mulige innsparingstiltak som alternativ til økning av eiendomsskatten. I tabellen under er mulige tiltak listet opp. Rådmannen fremmer ingen av disse innsparingstiltakene i forslag til budsjett 2013 og økonomiplan 2013-2016.

Tabell 1.1.3.7 Alternative innsparingstiltak uten økt eiendomsskatt (kr 1.000)

	2013	2014	2015	2016
Inndeckningsbehov – økt eiendomsskatt:	6 500	6 500	6 500	6 500
Mulige innsparingstiltak:				
Samordning av driften ved AO-senter med tjenester for funksjonshemmede – utvikle AO-senter som egen resultatenheter	-460	-920	-920	-920
Samlokalisering av langtidsavdelingene i omsorgsdistrikt Moelv	-970	-1 940	-1 940	-1 940
Nedleggelse av 8 plasser ved demensavdelingen på Brumunddal bo- og aktivitetssenter	-395	-790	-790	-790
Nedleggelse av helsestasjonene på Nes og Brøttum	-250	-500	-500	-500
Midlertidig/permanent stenging av Fagernes skole	-660	-1 580	-1 580	-1 580
Reduksjon av antallet lærlingeplasser med 10	-515	-1 030	-1 030	-1 030
Udekket ¹⁾	-3 250	0	0	0
Sum inndekningstiltak:	-6 500	-6 500	-6 500	-6 500

¹⁾ Udekket i 2013 pga. halvårseffekt av tiltakene

Det er foretatt en skissemessig vurdering av tiltakene i tabell 1.1.3.7 over. I det videre gis det beskrivelser av tiltakene.

Samordning av driften ved AO-senteret

En innlemming av AO-senteret i avdeling for bofellesskap i omsorgsdistrikt Nes, vil innebære at store deler av tjenestene til voksne funksjonshemmede kan samles under en ledelse, på samme måte som en ved budsjettvedtaket 2012, besluttet å samle driften av bofellesskapene under en ledelse i omsorgsdistrikt Nes.

En slik enhetlig ledelsesstruktur har allerede for omsorgsboligene ført til endrede strategiske valg, og vil også for AO-senteret virksomhet på sikt kunne bringe fram nye måter å organisere og tilby tjenestene overfor funksjonshemmede.

En konsekvens av en evt. innlemming, er at stillingen som enhetsleder ved AO-senteret kan inndras. De oppgaver og ansvar som enhetsleder for AO-senteret har pr i dag, vil ved en slik omlegging overtas av enhetsleder for omsorgsdistrikt Nes. Dette vil kunne gi en innsparing på om lag kr 660.000. De merkantilt ansatte ved AO-senteret vil kunne legges inn til merkantilt team på omsorgsdistrikt Nes. Dette antas å gi en viss effektiviseringsgevinst, om lag 0,6 årsverk, som tilsvarer kr 260.000 i årlig innsparing. Merkantilt ansatte utfører brukerarbeid/voksenopplæring. Voksenopplæringstilbudet må i så fall gjøres på en annen måte.

Samlokalisering av langtidsavdelingene i omsorgsdistrikt Moelv

Forslaget innebærer flytting av demensavdelingen med 15 plasser fra Ringsaker bo- og aktivitetssenter til Brøttum bo- og aktivitetssenter, og flytting av langtidsavdelingen med 32 plasser fra Brøttum bo- og aktivitetssenter til Ringsaker bo- og aktivitetssenter. Flyttingen fører til at en reduserer antall langtidsplasser med 8. I praksis innebærer dette at en tar i bruk lokaler etter flytting av Rehabilitering og demensavdelingen.

Tiltaket gir en stipulert inntektsreduksjon på 1,056 mill. kroner. Samtidig vil en redusere antall årsverk med 6, hvilket tilsvarer 3 mill. kroner. Dette gir en netto innsparing på totalt 1,944 mill. kroner på årsbasis.

I tillegg antas det at drift av langtidsavdelingene samlet vil gi samdriftsfordeler, både personell- og driftsmessig. Dette er ikke medberegnet, og disse innsparingene vil tilfalle omsorgsdistriktet. Dette vurderes som nødvendig da en reduksjon i institusjonsplasser vil skape større etterspørsel fra hjemmetjenesten.

Tiltaket vil medføre at det vil stå ledige plasser på Brøttum bo- og aktivitetssenter, siden demensenheten kun vil ta i bruk 1. etasje.

Nedleggelse av 8 plasser ved demensavdelingen på Brumunddal bo- og aktivitetssenter

Nedleggelse av 8 plasser i demensenheten, vil ha et innsparingspotensial anslått til 1,850 mill. kroner. I tillegg vil en få en reduksjon i inntekter for langtidsvederlag på nærmere 1,060 mill. kroner. Netto utgjør dette tiltaket en besparelse på kr 790.000 med helårseffekt.

Et slikt tiltak har stor risiko, da det vil kunne gi store utfordringer for omsorgsdistriktene som selv må gi tilbud til pasienter med alvorlig grad av demens med psykiatriske tilleggslidelser. At utfordringene eskalerer i omsorgsdistriktene, vil igjen påvirke demensenheten. Ekstra innleie av bemanning for en pasient i et omsorgsdistrikt som ikke får nødvendig tilbud i demensenheten, vil anslagsvis kunne koste 1,7 mill. kroner i året (ekskl. natt og evt. overtid). Innleie vil være påkrevet i omsorgsdistriktene ettersom pasientene har en type atferd som ikke er forenlig med opphold til ordinær sykehjemsavdeling. Tiltaket vil også gi dårligere tilbud til pasientene. Utfordrende pasienter vil måtte bo sammen med friskere pasienter.

Nedleggelse av helsestasjonene på Nes og Brøttum

I forbindelse med arbeidet med budsjett 2012 ble det utredet, men ikke fremmet som forslag, nedleggelse av helsestasjonene på Nes og Brøttum. Det ble den gang beregnet at nedleggelse av disse helsestasjonene ville kunne gi en innsparing på årsbasis tilsvarende kr 500.000. Innsparingen var knyttet til bl.a. mindre behov for administrasjon, mindre strøm- og renholdsutgifter og innsparing i øvrig drift.

Ved en evt. nedleggelse av helsestasjonene på Nes og Brøttum må en påregne at tjenester som tidligere er utført ved Brøttum helsestasjon flyttes til Moelv. Tjenester som er utført ved Nes helsestasjon kan i noen grad flyttes til Moelv, men vil i hovedsak overføres til Brumunddal helsestasjon. Hoveddelen av befolkningen på Nes beregnes å foretrekke å reise til Brumunddal og helsestasjonstjenesten er et frivillig tilbud. En slik flytting vil medføre behov for en ny kontor plass ved Moelv og en ved Brumunddal helsestasjon. Ansatte begge plasser må påregne deling av kontor.

En sammenslåing av helsestasjonene vil kunne gi brukerne tilgang til et større spekter av tjenester ettersom helsestasjonen blir større. Reiseavstanden vil for noen bli den samme, men for andre bli lengre. Derimot er det knyttet usikkerhet til om kapasiteten ved Moelv og Brumunddal helsestasjon da denne i utgangspunktet er full. Dette vil være behov for større lokale/flere kontorer. En reduksjon i antallet helsestasjoner vil kunne gi mulighet for tettere kollegiale forhold og styrket faglig kompetanse.

Reduksjon av antallet lærlingeplasser med 10

Under arbeidet med budsjett 2012 ble det utredet reduksjon av antallet lærlingeplasser med 10. Forslag om en slik reduksjon ble ikke fremmet.

Kommunen har totalt 32 lærlinger. Læretiden går over to år (feierfag over tre år). Lønn utbetales for "verdskapningstiden" etter hovedavtalens kap. 6.1.2. Lønnen trappes opp halvårlig med 30, 40, 50, og 80 % av hel stilling, beregnet ut fra grunnlønn som fagarbeider. Fratrullet tilskudd utgjør nettoutgift pr lærling om lag kr 110.000.

Innsparingspotensialet ved et kutt på 10 lærlingeplasser ligger på om lag 1,1 mill. kroner årlig. Dersom en skal respektere, dvs. ikke bryte/si opp løpende lærlingekontrakter, så kan ikke reduksjonen av antall lærlingeplasser gjennomføres før i juli/august 2013, men da med færre enn 10 pga. inngåtte kontrakter. En har foreløpig beregnet årsvirkningen til 1,030 mill. kroner. Halvårsvirkningen i 2013 er på kr 515.000.

Konsekvensen for enhetene ved en reduksjon på totalt 10 lærlinger er uklar. De enheter som bruker lærlingene i sine turnuser må etter alt å dømme erstatte den arbeidskraften de derved mister time for time. Dette er mest aktuelt for helsearbeiderfagene, dvs. pleie og omsorg.

Å tilby lærlingeplasser er svært viktig for fremtidig rekruttering av fagfolk innenfor flere fagområder, og da kanskje først og fremst innenfor helsefagene. Der er således i høyeste grad i kommunens interesse å tilrettelegge for at de som ønsker utdanning innenfor disse lærefagene får gjennomført sitt utdanningsløp, herunder har tilgang til nødvendige læreplasser.

Midlertidig/permanent stenging av Fagernes skole

Dersom kommunen skulle komme i en situasjon hvor det ble utstedt pålegg om stenging av Fagernes skole pga. forhold knyttet til helse- miljø og sikkerhet vil elevene måtte overføres til andre skoler i nærheten. Det er plass til alle elevene ved Kilde, Fossen, Åsen skoler. Det vil bli nødvendig med omfattende og kostbar rehabilitering av Fagernes skole for å oppnå godkjenning etter lov om miljørettet helsevern.

Rådmannen har kun beregnet de økonomiske virkningene av en evt. nedleggelse, midlertidig eller permanent, av Fagernes skole. Dette vil kunne innebære reduksjon av utgifter på årsbasis med netto til sammen 1,580 mill. kroner fordelt slik:

- grunnbemanning lærerressurs, fagledelse	- 840'
- ledelsesressurs SFO	- 200'
- drift, vedlikehold, energi og renhold	- 820'
- økte skyssutgifter	+280'

Budsjettsituasjonen i økonomiplanperioden

Som det fremgår av tabell 1.1.3.6 mangler det inndekning i driftsbudsjettet fra 2014 og utover. En må allerede nå begynne å vurdere nye tiltak for å få budsjettbalanse utover i perioden. Rådmannen ser pr i dag for seg at bl.a. følgende vurderes nærmere:

Interkommunalt samarbeid

Rådmannen mener det bør ses på om noen av de oppgavene Ringsaker i dag ivaretar på egenhånd kan løses på en rimeligere måte i et samarbeid med andre kommuner. Alternativt med større resultateffekt av innsatsen. Aktuelle interkommunale samarbeidsløsninger kan være innenfor samfunnsmedisin og miljørettet helsevern, markedsføring og skatteinnkreverfunksjonen. En undersøker mulighetene for dette og om det er andre oppgaver som egner seg for et slikt samarbeid og kommer i tilfelle nærmere tilbake til dette.

Salg av kommunal eiendommer

I budsjett 2012 ble det vedtatt å utrede en rekke kommunale eiendommer for salg for å frigjøre kapital som senere kan disponeres til finansiering av investeringer, men særlig for å spare driftsutgifter i forbindelse med eiendommene. Flere eiendommer er enten solgt eller vil bli lagt ut for salg. Noen boligeiendommer er beholdt for å øke tilbudet til vanskeligstilte i boligmarkedet. Rådmannen vil undersøke muligheten av om det er flere eiendommer som kan selges og vil evt. komme tilbake til dette i budsjett 2014.

Sentrale inntektsforutsetninger

Noen av de sentrale inntektsforutsetningene som er lagt til grunn i rådmannens budsjettforslag kan stikkordsmessig sammenstilles slik:

- Ved budsjettering av skatt og rammetilskudd har rådmannen i budsjettforslaget tatt utgangspunkt i regjeringens anslag i beregningsteknisk dokumentasjon (Grønt hefte) som fulgte statsbudsjettforslaget som ble fremlagt 8.10.2012.
- Kommunale betalingssatser er i utgangspunktet prisjustert med 3,3 pst. Enkelte satser har en noe høyere prisjustering mens andre har lavere. Det er imidlertid en del variasjoner bl.a. som følge av forskriftsbestemmelser og øvrige sentrale føringer på gebyrnivå. De enkelte betalingssatsene fremgår av hoveddel III i rosa bok.
- Det er budsjettert med eiendomsskatt i hele kommunen på 70 mill. kroner i 2013. Det er lagt til grunn en sats på 3,35 promille. Bunnfradraget foreslås økt fra kr 100.000 til kr 110.000. Den budsjetterte inntekten fra eiendomsskatten er trappet opp med kr 500.000 pr år som følge av forventet bolig-, hytte- og næringsutbygging.
- I budsjett 2013 er det ført opp til sammen 44,2 mill. kroner i utbetaling av utbytte og renter fra Eidsiva Energi AS og Vangsveien 73 AS. Tilsvarende beløp er lagt inn i de øvrige årene i økonomiplanperioden. Alle midlene går hvert år i sin helhet til å saldere driftsbudsjettet.
- Det er budsjettert med 38,039 mill. kroner i vertskommunetilskudd. Endelig beløp vil først foreligge etter at statsbudsjettet er vedtatt. Tilskuddet er redusert med 2,580 mill. kroner i

forhold til nivået i 2012 som følge av frafall 2 brukere i 2011. Det vises til omtale av vertskommunestilskuddet under kap. 4.24.

- Toppfinansieringsordningen for særlig ressurskrevende tjenester er i statsbudsjett for 2013 foreslått endret ved å øke innslagspunktet med anslått lønnsvekst i kommuesektoren for 2012 på 4,1 prosent. Innslagspunktet er foreslått endret fra kr 935.000 til kr 975.000. Kompensasjonsgraden foreslås videreført på 80 prosent i 2013. I rådmannens budsjettforslag er tilskudd til ressurskrevende tjenester prisjustert i forhold til budsjett 2012 og er ført opp med 33,355 mill. kroner hvert år i økonomiplanperioden.
- For å finansiere brutto investeringer på 210,405 mill. kroner forutsettes dette finansiert med et låneopptak på 147,290 mill. kroner, bruk av investeringsfond med 17,250 mill. kroner, bruk av driftsmidler med 21,765 mill. kroner (herav 20 mill. kroner i investeringsmoms) samt tilskudd på 24,1 mill. kroner.

1.1.4 Rådmannens prioriteringer

Foruten å legge inn helårskonsekvenser i 2013 av igangsatte tiltak i 2012, økonomiske konsekvenser av kommunale vedtak og statlige tiltak som følger av statsbudsjett 2013 samt en rekke innsparingstiltak, har rådmannen prioritert bl.a. følgende tiltak i budsjett 2013 og økonomiplan 2013-2016:

Barnehage

Simenstua barnehage åpnet 1.8.2012. Barnehagen er dimensjonert for 6 avdelinger. For tiden er 3 avdelinger i drift. I 2013 planlegges åpning av en ny avdeling fra høsten og det er i budsjettforslaget innarbeidet netto kr 604.000 i 2013 og kr 1.330.000 årlig fra 2014 til drift av den nye avdelingen.

Finansieringsordningen for ikke-kommunale barnehager ble lagt om fra 2011. I 2012 ble budsjettet styrket med 14,0 mill. kroner til dekning av økte kommunale driftstilskudd, endret ordning for søskenmoderasjon og refusjonsoppgjør mellom kommuner. I budsjett 2013 er rammen styrket med ytterligere 9,0 mill. kroner for å ta høyde for en økning i de kommunale driftstilskuddene.

Skole

I økonomiplanperioden er det ført opp til sammen 387,7 mill. kroner til investeringsprosjekter innenfor skole.

Til fullfinansiering av Brøttum barne- og ungdomsskole er det ført opp om lag 91 mill. kroner.

Det legges opp til en politisk behandling av forprosjekt og anbudsutsendelse for Moelv skole i løpet av 2013. Det er så langt innarbeidet 126,7 mill. kroner til utbygging av ny skole i Moelv i økonomiplanperioden.

Videre legges det opp til at utbyggingen ved Mørkved og Stavsberg skoler gjennomføres som trinnvise utbygginger i takt med forventet elevtallsutvikling i årene fremover og gjennom en kombinasjon av rehabilitering av hele eller deler av dagens bygningsmasse og nybygg. Det er innarbeidet 98,190 mill. kroner til rehabilitering/nybygg av et første byggetrinn ved Mørkved skole i økonomiplanperioden, 10 mill. kroner til Stavsberg skole og om lag 56 mill. kroner til ufordelte investeringsprosjekter.

Kommunalmedisinsk senter (KMS)

I Ringsaker kommune har en vedtatt å møte Samhandlingsreformen ved å etablere et nytt Kommunalmedisinsk senter (KMS) som skal åpne 29.4.2013. Utgiftene til medfinansiering har blitt langt større som følge av at innbyggerne i kommunen benytter sykehustjenester i større grad enn det som er lagt til grunn i rammeoverføringen fra staten. Det legges derfor opp til tilbudet inkluderer 3,4

ø-hjelpsplasser som vil utløse tilskudd på 5,374 mill. kroner pr år. Det har rådmannens budsjettforslag vært nødvendig å innarbeide såkalt "friske midler" til drift av KMS med et beløp stort 7,5 mill. kroner.

Nytt avlastningssenter

Nytt avlastningssenter for barn og unge er i økonomiplanperioden fullfinansiert med 48 mill. kroner. Sak om forprosjekt med kostnadsoverslag vil ventelig bli fremmet innen utgangen av 2012. Forventet byggestart er august 2013.

Barnevern

Barnevernets budsjettramme økes med totalt om lag 2,650 mill. kroner. Av dette er 2,0 mill. kroner en reell rammeøkning, mens kr 650.000 er kompensasjon for økt lønn til fosterhjem og økte satser i institusjon. I forslaget til statsbudsjett for 2013 foreslås en styrking av det kommunale barnevernet med 205 mill. kroner. Det vil bli søkt om øremerkede midler til flere stillinger i barnevernet.

Vedlikehold av kommunens bygningmasse

Vedlikeholdsbudsjettet styrkes med 1 mill. kroner fra 2013 for å møte utfordringene knyttet til vedlikeholdsetterslep. Midlene vil bli benyttet til akutte vedlikeholdsprosjekter.

Det er over investeringsbudsjettet ført opp 2,5 mill. kroner årlig til utbedringer/rehabilitering av tjenestebygg. Videre er det ført opp 2 mill. kroner årlig til investeringstiltak i skolene knyttet til miljørettet helsevern.

Investeringer i infrastruktur

Investeringer innenfor VAR-området utgjør 150,9 mill. kroner i økonomiplanperioden, hvorav 54,9 mill. kroner investeres i 2013. Investeringer utenfor VAR-området utgjør 117,05 mill. kroner, hvorav 23,75 mill. kroner i 2013. Noen av investeringene er knyttet til kommunens ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap, hvor flomsikring av Brumunda er et prioritert tiltak.

1.2 Rammebetingelser og økonomiske forutsetninger

1.2.1 Innledning

I denne delen av dokumentet presenteres de overordnede økonomiske rammebetingelsene samt de gjennomgående forutsetninger som budsjett- og økonomiplanforslaget bygger på. De nærmere inntektsanslagene for Ringsaker kommune presenteres i hoveddel IV.

Kommunesektorens samlede inntekter anslås til om lag 400 mrd. kroner i 2013. I tabell 1.2.2.1 anslås sammensetningen av inntektene i 2013.

Tabell 1.2.1.1 Kommunesektorens inntekter i 2013

	Mrd. kroner	Andel av samlede inntekter (pst.)
Skatteinntekter	160,4	40,0
Rammetilskudd	143,5	35,8
Øremerkede tilskudd	17,3	4,3
Gebyrer	52,9	13,2
Momskompensasjon	18,5	4,6
Andre inntekter	8,1	2,0
Totalt	400,7	100

Kommunesektorens skatteinntekter og rammetilskudd er sektorens frie inntekter. De frie inntektene utgjør om lag 76 pst. av samlede inntekter.

Andelen skatteinntekter og rammetilskudd er henholdsvis om lag 53 pst. og om lag 47 pst. av de frie inntektene. Disse inntektene kan disponeres fritt innenfor rammen av lover og regelverk og gir kommunesektoren rom for lokal tilpasning.

Øremerkede tilskudd må benyttes i tråd med formålet som er angitt for bevilgningen. Andelen øremerkede tilskudd utgjør 4,3 pst. av de samlede inntektene. Etter innlemmingen av de øremerkede tilskuddene til barnehager i rammetilskuddet i 2011, er andelen øremerkede tilskudd på et historisk lavt nivå.

Gebyrinntekter er kommunale avgifter og egenbetaling for tjenester som leveres av kommunen, eksempelvis tekniske tjenester, helse- og omsorgstjenester og barnehager. Gebyrinntektenes andel av de samlede inntektene anslås til 13,2 pst. i 2013.

Momskompensasjon er refusjon til kommunesektoren for anskaffelser som er merverdiavgiftspliktige og utgjør en andel på 4,6 pst. av de samlede inntektene. Momskompensasjon kan betraktes som frie inntekter for kommunesektoren. Andelen frie inntekter inkludert momskompensasjon utgjør vel 80 pst. av de samlede inntektene.

Andelen øvrige inntekter er beregnet til 6 pst.

1.2.2 Hovedtrekkene i statens økonomiske opplegg for kommunesektoren

Kommunesektorens inntekter i 2012

I revidert nasjonalbudsjett 2012 ble realveksten i kommunesektorens samlede inntekter i 2012 anslått til 5,1 mrd. kroner, hvorav 3,5 mrd. kroner var frie inntekter. Veksten ble regnet fra regnskapet for 2011. Ny informasjon om skatteinngangen trekker i retning av at kommunesektorens skatteinntekter i 2012 vil kunne bli vel 2,6 mrd. kroner høyere enn lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett 2012. Pris- og kostnadsveksten i kommunesektoren i 2012 (deflator) anslås til 3,2 pst.

Den reelle veksten i kommunesektorens samlede inntekter i 2012 anslås etter dette til 6,9 mrd. kroner, tilsvarende 1,9 pst. For de frie inntektene anslås det en realvekst på 5,4 mrd. kroner, tilsvarende 1,9 pst.

Kommuneøkonomien i 2012 ligger an til å bli betydelig styrket sammenliknet med forutsetningene i saldert budsjett 2012. Det skyldes at anslaget på skatteinntektene ble oppjustert med 2,3 mrd. kroner i revidert nasjonalbudsjett og med ytterligere vel 2,6 mrd. kroner i statsbudsjett 2013, fordelt med 2,170 mrd. kroner på kommunene og 470 mill. kroner på fylkeskommunene. Anslaget på pris- og kostnadsvekst er om lag det samme som anslaget i saldert budsjett 2012.

Som omtalt i 2. tertialrapport 2012 innebærer det oppjusterte skatteanslaget på 2,6 mrd. kroner en anslått økning av frie inntekter på netto 10,747 mill. kroner i forhold til revidert anslag etter 1. tertial 2012, fordelt med en reduksjon i skatteinntektene med 10,413 mill. kroner og en økning i rammetilskudd med 21,160 mill. kroner.

Ved utarbeidelsen av skatteanslaget for 2013 har rådmannen lagt til grunn at den anslåtte skatteinngangen i 2012 blir som forutsatt i rapporten etter 2. tertial 2012.

Kommunesektorens inntekter i 2013

I kommuneproposisjonen 2013 la regjeringen opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på mellom 5¼ og 6 mrd. kroner i 2013. Det ble varslet at mellom 4¾ og 5 mrd. kroner av veksten ville være frie inntekter.

Regjeringen legger i forslaget til statsbudsjett 2013 opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2013 på 6,8 mrd. kroner, tilsvarende 1,8 pst. Av veksten er 5 mrd. kroner frie inntekter. Det tilsvarer en realvekst i frie inntekter på 1,7 pst. Veksten er regnet fra anslått inntektsnivå i 2012 i revidert nasjonalbudsjett 2012. Veksten i frie inntekter foreslås fordelt med 4,2 mrd. kroner til kommunene og 800 mill. kroner til fylkeskommunene. Dette er i tråd med signalene i kommuneproposisjonen.

Regnet i forhold til nåværende anslag på regnskap for 2012 innebærer budsjettforslaget en reell økning i kommunesektorens samlede inntekter i 2013 på 4,1 mrd. kroner. Realveksten i de frie inntektene regnet på samme måte anslås til 2,3 mrd. kroner. Grunnen til at veksten blir lavere når den måles fra nåværende anslag på regnskap enn når veksten regnes fra inntektsanslaget for 2012 i revidert nasjonalbudsjett 2012, er oppjusteringen av anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 2012 med vel 2,6 mrd. kroner.

Pris- og lønnsvekst i kommunesektoren (deflatoren) i 2013 er anslått til 3,3 pst., som er et vektet anslag for lønnsvekst på 4 pst. og prisvekst på 1,8 pst. Kommunesektoren er kompensert for dette innenfor de foreslåtte inntektsrammene for 2013. Realveksten i kommunesektorens inntekter kommer altså i tillegg til kompensasjonen for pris- og lønnsvekst.

I tabell 1.2.2.1 er realveksten i kommunesektorens inntekter i 2013 dekomponert. Veksten er regnet fra anslått inntektsnivå i 2012 i revidert nasjonalbudsjett for 2012.

Tabell 1.2.2.1: Inntektsvekstens (realvekst) hovedkomponenter i 2013 (mrd. kroner)

Frie inntekter	5,0
Tiltak finansiert over rammetilskuddet ¹⁾	0,9
Øremerkede tilskudd	0,6
Gebyrinntekter	0,3
Samlede inntekter	6,8

¹⁾ Omfatter i hovedsak tiltak innen barnehager og skole, blant annet kompensasjon for nominell videreføring av maksimal foreldrebetaling i barnehager, opptrapping av minimumstilskudd til ikke-kommunale barnehager, midler til barnehageplasser som følge av avvikling av kontantstøtten for 2-åringer, valgfag på ungdomstrinnet og kulturskoletilbud i skole/SFO

Veksten i frie inntekter i 2013 må ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen. Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) utarbeider anslag for merutgifter for kommunesektoren knyttet til den demografiske utviklingen. Beregningene forutsetter at dekningsgrad, standard og produktivitet i tjenesteytingen er uendret. Beregninger utført av TBU indikerer at kommunesektoren kan få merutgifter i 2013 på om lag 3,3 mrd. kroner knyttet til den demografiske utviklingen. Dette er utgifter som må dekkes av kommunesektorens samlede inntekter. Departementet anslår at den delen av kommunesektorens merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen som må dekkes av frie inntekter, utgjør knapt 3 mrd. kroner.

Kommunesektorens frie inntekter i 2013

Regjeringen legger som tidligere omtalt opp til realvekst i de frie inntektene i 2013 på 5,0 mrd. kroner. Dette tilsvarer en realvekst på 1,7 pst. Veksten er regnet fra anslått inntektsnivå i 2012 i revidert nasjonalbudsjett 2012. Veksten i frie inntekter fordeles 4,2 mrd. kr på kommunene og 800 mill. kroner til fylkeskommunene.

I kommuneproposisjonen 2011 ble det signalisert at skattøren skal fastsettes ut fra en målsetting om at skatteinntektene for kommunene skal utgjøre 40 pst. av de samlede inntektene. Det foreslås at den kommunale skattøren for personlige skattytere i 2013 holdes uendret på 11,6 pst., mens den fylkeskommunale skattøren foreslås holdt uendret på 2,65 pst.

Tabell 1.2.2.2 viser anslag på frie inntekter til primærkommunene i 2012 og 2013. Inntektene i 2012 er anslag på regnskap korrigert for oppgaveendringer. Anslag på regnskap innebærer at nivået på kommunesektorens skatteinntekter i 2012 er 2,6 mrd. kroner høyere enn det som ble lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett 2012, fordelt med 2,170 mrd. kroner på kommunene og 470 mill. kroner på fylkeskommunene. Rammetilskuddene er basert på regjeringens bevilgningsforslag.

Tabell 1.2.2.2: Frie inntekter i primærkommuner i 2012 og 2013 (nominelle priser). Beløp i mill. kroner

	2012	2013	Pst. endring
Skatter i alt	127 440	134 030	5,2
Herav skatt på inntekt og formue	119 220	125 700	5,4
Rammetilskudd	111 801	115 065	2,9
Sum frie inntekter	239 241	249 095	4,1

Den nominelle veksten i kommunenes frie inntekter anslås til 4,1 pst. i 2013, regnet fra anslag på regnskap 2012. Med anslått prisvekst for kommunesektoren på 3,3 pst. i 2013, tilsvarer dette en realvekst på 0,8 pst.

Situasjonen for de enkelte kommuner vil naturlig nok variere i forhold til alle makrobeskrivelsene foran. Til orientering ligger Ringsaker kommune under det gjennomsnittlige nivået for frie inntekter; nærmere bestemt på 95 pst. hvis en ser bort fra eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter. Hvis en tar med eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter, ligger Ringsaker kommune på 94 pst. av gjennomsnittlig nivå i 2011. Disse inntektsforskjellene fremstår etter at en har korrigert for ulikheter i utgiftsbehovet.

Størrelsen på og utviklingen av de frie inntektene er særlig avgjørende for vurderingen av økonomiske forutsetninger og hvilken handlefrihet en dermed kan legge til grunn for økonomiplanperioden. Dette har igjen konsekvenser for hvilket tjenestetilbud kommunen kan gi innbyggerne.

Beregningene av hva Ringsaker kommune for egen del kan budsjettere med under de ulike inntektspostene, er vist i kapittel 4. De konkrete anslagene vedrørende skatt og rammetilskudd er presentert i kapittel 4.24 under omtalen av virksomhetsområde 90 Felles.

1.2.3 Endringer i oppgavefordeling, regelendringer, innlemminger av øremerkede tilskudd

I statsbudsjett 2013 er det redegjort for endringer i oppgavefordeling mellom stat og kommuner, regelendringer og innlemminger av øremerkede tilskudd i rammetilskuddet. I det videre omtales disse:

Innlemming av tilskudd til kommunalt rusarbeid i rammetilskuddet

Regjeringen foreslår å innlemme 333 mill. kroner av dagens tilskudd til kommunalt rusarbeid i rammetilskuddet til kommunene fra 2013. Samtidig ønsker regjeringen å styrke kompetansen og utvikle gode samhandlingsmodeller gjennom å omdisponere og videreføre 100 mill. kroner av dagens tilskudd til kommunalt rusarbeid.

Tilskudd til kommunene for etablering av dagtilbud til mennesker med demens

Regjeringen opprettet i 2012 et stimuleringsstilskudd til kommunene for etablering av dagtilbud til mennesker med demens. Målet er å innlemme tilskuddet i inntektssystemet og å innføre en lovfestet plikt for kommunene til å tilby dagaktivitetstilbud til personer med demens når tilbudet er bygget videre ut. Det foreslås å øke tilskuddet med 100 mill. kroner i 2013.

Investeringsstilskudd til kommunene til heldøgns omsorgsplasser

Regjeringen vil gi investeringsstilskudd til bygging og fornying av 12.000 heldøgns omsorgsplasser innen utgangen av 2015, og vil utvide rammene ytterligere dersom søknadsinngangen fra kommunene tilsier det. For å legge til rette for fortsatt sterk kommunal satsing, foreslås 87,5 mill. kroner til 1750 heldøgns plasser i 2013. Det foreslås også å øke maksimal anleggskostnad for beregning av tilskudd.

Valgfag i ungdomsskolen

Kunnskapsdepartementet la våren 2011 fram Meld. St. 22 (2010–2011) Motivasjon – Mestring – Muligheter. Meldingen legger opp til at opplæringen på ungdomstrinnet skal være mer praktisk, variert og utfordrende. I meldingen ble det varslet at det tas sikte på innføre valgfag på ungdomstrinnet gradvis over tre år. Valgfag på 8. trinn ble innført høsten 2012. Kunnskapsdepartementet foreslår å innføre valgfag på 9. trinn fra høsten 2013. Rammetilskuddet økes med om lag 66 mill. kroner (halvårsvirkning for høsten 2013) for å kompensere for kommunenes merutgifter.

Tilskudd til økt lærertetthet i ungdomsskolen – fireårig forsøk

Regjeringen foreslår å bevilge 157 mill. kroner i 2013 til etablering av en fireårig tilskuddsordning som et forsøk med styrket lærertetthet i ungdomsskolen fra skoleåret 2013/2014. Kommuner som har ungdomsskoler med både grunnskolepoeng under gjennomsnittet og gruppestørrelse over 20 elever per lærer, tilbys å være med i prosjektet. Disse kommunene kan søke om midler årlig over fire år til nye lærerårsverk gradert etter elevtall ved angjeldende skoler.

Innføring av kulturskoletilbud i skole/SFO

Regjeringen foreslår at det innføres én uketime frivillig og gratis kulturskoletilbud i skole- eller SFO-tiden på barnetrinnet (1.–4. trinn) fra høsten 2013. Et gratis og kvalitativt godt kulturskoletilbud vil nå ut til alle elever som ønsker det og vil kunne medvirke til økt mangfold og inkludering, blant annet ved at flere minoritets elever får ulike uttrykks- og språkarenaer. Kommunenes merutgifter for høsten 2013 er beregnet til om lag 72 mill. kroner. Dette kompenseres ved en økning i rammetilskuddet.

Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg

I statsbudsjettet for 2009 ble ordningen med rentekompensasjon for rehabilitering av og investering i skole- og svømmeanlegg utvidet med sikte på å innfase en investeringsramme på 15 mrd. kroner over en åtteårsperiode. Fra 2009 til 2012 er til sammen 9 mrd. kroner faset inn i budsjettet. For 2013 foreslår regjeringen en investeringsramme på 1 mrd. kroner med en budsjetteffekt på 20 mill. kroner.

Maksimal foreldrebetaling i barnehage

Det er et mål for regjeringen at foreldrebetalingen i barnehagen skal være så lav at alle som ønsker det, skal ha råd til å betale for en barnehageplass. Kunnskapsdepartementet foreslår å videreføre

maksimalgrensen for foreldrebetaling på samme nominelle nivå som i 2012. Det foreslås å øke rammetilskuddet med om lag 273 mill. kroner i 2013 knyttet til dette formålet.

Opptrapping av minimumstilskuddet til ikke-kommunale barnehager

Regjeringen vil sikre ikke-kommunale barnehager gode driftsvilkår i en rammefinansiert sektor. Kunnskapsdepartementet foreslår derfor å øke minimumstilskuddet til ikke-kommunale barnehager fra 92 til 94 pst. av det de kommunale barnehagene i gjennomsnitt får i offentlig finansiering fra 1. august 2013. Det er foreslått å bevilge 58 mill. kroner over rammetilskuddet til formålet i 2013 (halvårsvirkning). Økningen vil legge til rette for å utjevne forskjellene i lønns- og arbeidsvilkår mellom ansatte i kommunale og ikke-kommunale barnehager.

Kommunalt barnevern

Regjeringen foreslår å styrke det kommunale barnevernet med ytterligere 205 mill. kroner i 2013. Kommunene skal kunne søke om midler til stillinger, kompetanse- og samhandlingstiltak. Fylkesmannsembetene behandler søknadene fra kommunene. Sammen med satsingen fra 2011 og 2012 vil til sammen om lag 500 mill. kroner være øremerket det kommunale barnevernet i 2013.

1.2.4 Lønns- og prisforutsetninger

I nasjonalbudsjettet for 2013 er det lagt til grunn en gjennomsnittlig lønnsvekst i 2013 på 4,0 pst. Konsumprisindeksen (KPI) anslås å øke med 1,9 pst. Veksten i KPI-JAE (konsumprisindeks justert for avgiftendringer og utenom energivarer) anslås til 1,1 prosent. Finansdepartementet har innhentet anslag for lønns- og privekst for 2013 fra ulike offentlige og private institusjoner som gjengis i tabellen under:

Tabell 1.2.4.1: Anslag pris- og lønnsvekst i 2013 (prosentvis endring fra 2012)

Institusjon	Tidspunkt	KPI (pst.)	Årslønn (pst.)
DNB	August 2012	1,1	4,0
Swedbank First Securities	September 2012	1,5	4,0
Handelsbanken	April 2012	1,8	4,0
LO	September 2012	1,5	-
Nordea	September 2012	1,8	4,3
Norges Bank	Oktober 2012	2,0	4,25
NHO	September 2012	-	-
OECD	Mai 2012	2,1	-
SEB Enskilda Banken	August 2012	1,9	4,2
SSB	September 2012	1,6	3,7
Gjennomsnitt		1,7	4,1
Finansdepartementet	September 2012	1,9	4,0

Lønnsoppgjøret for 2013 er et mellomoppgjør, og samlet forutsetter rådmannen i forslag til budsjett 2013 en ramme som utgjør om lag 4,1 pst. Det vil alltid være usikkerhet ved et slikt anslag. Av lønnsrammen utgjør overheng anslagsvis 2,8 pst. Til inndekning av oppgjøret i 2013 føres det opp en bevilgning på 17,534 mill. kroner; hvilket tilsvarer om lag 1,3 pst. I den grad dette ikke er nok i forhold til hva som blir utfallet av lønnsoppgjøret i 2013, så er hoveregelen at resultatene selv må dekke det overskytende. Forhold vedrørende budsjettering av lønnsreserven er nærmere presentert og begrunnet i kapittel 4.22 under omtalen av virksomhetsområde 88 Tilleggsbevilgninger.

Rådmannen har i forslaget til budsjett 2013 lagt til grunn en prisvekst på 1,6 pst. Andre driftsutgifter enn lønn er i budsjettforslaget for 2013 dermed i utgangspunktet kompensert med en slik prisvekst på 1,6 pst.

I tråd med praksis vektet sammen forutsetninger om lønnsvekst (rådmannen har her benyttet 4,1 pst. med vekt om lag 70 pst.) og prisvekst (rådmannen har her benyttet 1,6 pst. med vekt om lag 30 pst.). Dette sammenvektede uttrykket for kostnadsvekst brukes i rammeberegningen til fremskriving av

inntektsartene/gebyrene. I rådmannens forslag til budsjett 2013 er dermed i utgangspunktet disse inntektsartene forutsatt å øke om lag 3,3 pst. Det vises til nærmere presentasjon av foreslåtte endringer i de ulike kommunale betalingsordningene i kapittel 5.2 samt i omtalen av de respektive virksomhetsområder i kapittel 4. Selve forslaget til gebyrregulativ for 2013 er inntatt i kapittel 3.1 i rosa bok.

Økonomiplanen føres i faste priser med 2013-kroneverdi. Avdragene som innarbeides med løpende priser i basis, er deflatert med utgangspunkt i en sats på 2,0 prosent for 2014-2016.